

2017-10-17

REMISS PROMEMORIA

FI Dnr 16-9877

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 408 980 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om kreditriskhantering

Sammanfattning

Finansinspektionen föreslår nya föreskrifter och allmänna råd om hantering av kreditrisker. De nya föreskrifterna föreslås gälla för kreditinstitut (det vill säga banker och kreditmarknadsföretag) och, i vissa delar, även för värdepappersbolag. De föreslagna föreskrifterna bygger till stor del på de befintliga allmänna råden (FFFS 2004:6) om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut, men har även utformats utifrån de erfarenheter och iakttagelser som Finansinspektionen har gjort i sin tillsyn av kreditinstitut och värdepappersbolag. Hänsyn har även tagits till internationella rekommendationer om att Sverige bör vidareutveckla regleringen av kreditriskhanteringen.

Kreditrisker är ett av de största riskområdena för kreditinstitut. En god kreditriskhantering bidrar till att kreditinstitut och värdepappersbolag blir mer motståndskraftiga och leder därför i förlängningen till förstärkt stabilitet i det finansiella systemet. Finansinspektionen föreslår därför att bindande föreskrifter införs.

De föreslagna föreskrifterna innehåller regler om hur ett företag ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över sina kreditrisker. Föreskrifterna innehåller även regler om hur företagen ska utföra kreditprövningar. Dessa regler omfattar inte krediter som lämnas till konsumenter, med undantag för bostadskrediter.

Finansinspektionen har i sin tillsyn även identifierat ett behov av tydligare regler för hur företagen ska hantera krediter till en jävskrets. Föreskriftsförslaget innehåller därför även preciserade regler på det området.

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2018. De allmänna råden om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut kommer att upphävas vid samma tidpunkt.

Innehåll

1	Utgångspunkter	3
1.1	Målet med regleringen	3
1.2	Nuvarande och kommande regelverk	3
1.3	Regleringsalternativ	5
1.4	Rättsliga förutsättningar	6
1.5	Ärendets beredning	6
2	Motivering och överväganden	7
2.1	Tillämpningsområde och definitioner	7
2.2	Proportionalitetsprincipen	11
3	Förslag till nya föreskrifter om hantering av kreditrisker	11
3.1	Styrning och ansvar (2 kap.)	12
3.2	Identifiering och mätning (3 kap.)	16
3.3	Kreditprovning (4 kap.)	18
3.4	Kreditbeslut (5 kap.)	21
3.5	Krediter med förhöjd risk (6 kap.)	22
3.6	Krediter till en jävskrets (7 kap.)	23
4	Förslagens konsekvenser	25
4.1	Inledning	25
4.2	Konsekvenser för samhället och konsumenterna	25
4.3	Konsekvenser för företagen	26
4.4	Konsekvenser för Finansinspektionen	34

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

All kreditgivning är förenad med risk. Kreditrisker är ett av de största riskområdena för kreditinstitut. Krediter (utlåning) utgör ungefär 65 procent av de totala tillgångarna för svenska banker. Det innebär att dessa risker är viktiga för Finansinspektionen att ta hänsyn till i regleringen av och tillsynen över dessa företag. För att ett kreditinstituts rörelse ska kunna drivas på ett sådant sätt att dess förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras måste kreditprocessen vara omsorgsfull. Det är också viktigt att det ställs tydliga krav på ett företags löpande uppföljning och kontroll av kreditrisker.

Kreditförluster har spelat en stor roll vid de finanskriser som inträffat genom åren. Området är alltså centralt för den finansiella stabiliteten. Det räcker därför inte att reglera kreditriskhantering genom allmänna råd. Målet med de föreslagna föreskrifterna är att förbättra kreditriskhanteringen i kreditinstitut och värdepappersbolag, vilket kan understödja ett högt förtroende för dessa och bidra till stabiliteten i det finansiella systemet.

Det har riktats internationell kritik mot det nuvarande svenska regelverket på området. Europeiska systemrisknämnden (ESRB) föreslog i sin rekommendation från 2011 att Sverige skulle göra en ändring i sitt regelverk när det gäller kreditprövning för lån i utländsk valuta¹. Även Internationella valutafonden (IMF) har, mot bakgrund av sina utvärderingar av Sveriges finansiella sektor (så kallade Financial Sector Assessment Programs, FSAP) år 2011 och 2016, föreslagit vissa ändringar i det svenska regelverket. I slutrapporterna kritiserade IMF Sverige för att sakna ett bindande regelverk för kreditrisker. Det gällde särskilt reglerna för hantering av så kallade landrisker i samband med internationell kreditgivning och hantering av krediter till en jävskrets. Mot bakgrund av detta är målet med regleringen även att införa regler som uppfyller de internationella rekommendationer som Finansinspektionen har fått om kreditriskreglering.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

I detta avsnitt beskrivs nationella och internationella regelverk som berör kreditriskområdet. Det finns inget EU-rättsligt regelverk som reglerar kreditriskhantering på en övergripande nivå. Däremot finns regler på EU-nivå som berör specifika områden såsom utlåning i utländsk valuta och bolån, vilka tas upp nedan. Vid arbetet med att ta fram nya föreskrifter har Finansinspektionen tagit hänsyn till närliggande regelverk som berör kreditriskområdet.

¹ ESRB/2011/1.

På en övergripande nivå finns i dag krav på en god riskhantering i kreditinstitut i 6 kap. 2 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF). Motsvarande krav på riskhantering i värdepappersbolag finns i 8 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV). För både kreditinstitut och värdepappersbolag finns generella föreskrifter om en god riskhantering. För kreditinstitut gäller Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2014:1) om styrning, riskhantering och kontroll. För värdepappersbolag gäller Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse. Dessa regler tar sin utgångspunkt i olika direktiv från EU. För kreditinstituten gäller Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU (även kallat kapitaltäckningsdirektivet eller CRD), medan värdepappersbolagen omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU (även kallat Mifid 2-direktivet).

I 8 kap. LBF finns övergripande bestämmelser om kreditprövning och krav på beslutsunderlag (1–4 §§) samt tillhandahållande av tjänster till en jävskrets (5 och 6 §§). Bestämmelser om kreditprövning och hantering av jävskrediter för värdepappersbolag finns i 8 kap. 37 och 38 §§ LV. Dessa bestämmelser motsvarar delvis bestämmelserna i 8 kap. 1 och 5 §§ LBF, men lydelsena skiljer sig i viss mån åt. Bland annat anges när det gäller kreditprövning att det ska finnas betryggande säkerhet. Det finns inget bemyndigande att föreskriva om kreditprövning eller hantering av jävskrediter enligt LV. Bemyndigande finns däremot att meddela föreskrifter om vilka begränsningar som ska gälla vid ställande av säkerhet.

Som nämnts ovan har ESRB lämnat en rekommendation där man föreslår ett förtydligande för kreditprövning som gäller lån i utländsk valuta. Rekommendationen handlar om att kredittagaren ska få information om riskerna med lån i utländsk valuta och att kredittagarens återbetalningsförmåga ska provas även utifrån antaganden om negativa valutakursförändringar.

I lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter finns bestämmelser om sådana krediter till konsumenter. Med bostadskrediter avses både krediter som lämnas mot säkerhet i bostad och krediter utan säkerhet som syftar till att kredittagaren ska kunna förvärva eller behålla äganderätten till en bostad. Lagen kompletteras av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2016:29) om verksamhet med bostadskrediter. Genom lagen och föreskrifterna genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och ändring i direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 (bolånedirektivet). Huvudsyftena med bolånedirektivet är att uppnå en effektivare inre kreditmarknad, förbättrad finansiell stabilitet inom EU och ett starkare konsumentskydd på bolånemarknaden. Bolånedirektivet har ingen direkt inverkan på de nu föreslagna föreskrifterna. Detsamma gäller konsumentkreditlagen (2010:1846), som innehåller civil- och marknadsrättsliga regler och gäller för konsumentkrediter i allmänhet, samt Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2014:11) om krediter i konsumentförhållanden som bland annat är knutna till LBF.

I promemorian används följande förkortningar:

- LBF: lagen (2004:297) om bank och finansieringsrörelse,
- LV: lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- allmänna råd om kreditriskhantering: Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2004:6) om kreditriskhantering i kreditinstitut och värdepappersinstitut,
- IFRS 9: Kommissionens förordning (EU) 2016/2017 av den 22 november 2016 om ändring av förordning (EG) nr 1126/2008 om antagande av vissa internationella redovisningsstandarder i enlighet med Europaparlamentet och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 vad gäller den internationella finansiella rapporteringsstandarderna IFRS, 9
- KkrL: konsumentkreditlagen (2010:1846),
- SRK: Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2014:1) om styrning, riskhantering kontroll i kreditinstitut, samt
- Tillsynsförordningen: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012.

1.3 Regleringsalternativ

Kreditrisk är ett av de största riskområdena för kreditinstituten. Undermåliga kreditprövningar har varit en del av orsaken till de finanskriser som inträffat genom åren. Det finns för närvarande inga föreskrifter om hantering av kreditrisker. I stället har detta reglerats genom allmänna råd. Allmänna råd är inte bindande för företagen, utan företagen har möjlighet att visa att de på annat sätt uppfyller kraven i den överordnade regel som de allmänna råden knyter an till. Mot bakgrund av den centrala betydelse som kreditriskhantering har för både enskilda företag och för den finansiella stabiliteten, anser dock Finansinspektionen att det behövs bindande regler i form av föreskrifter.

Finansinspektionen har sedan de allmänna råden infördes 2004 gjort flera kreditriskundersökningar bland berörda företag. I dessa undersökningar har myndigheten upptäckt brister i företagens kreditriskhantering, däribland i företagens kreditprövningar. I vissa fall har det saknats information eller dokumentation om en framåtblickande prövning av återbetalningsförmåga, och i andra fall har dokumentationen av kreditbeslut varit bristfällig. Det har även framkommit att bestämmelserna om jävskrediter inte är tillräckligt detaljerade för att ge kreditinstituten goda förutsättningar att följa reglerna.

Finansinspektionen bedömer sammanfattningsvis att de allmänna råden inte har skapat effektiva och tydliga regler för att hantera kreditrisker, vilket har inneburit begränsningar i Finansinspektionens tillsynsarbete. Den nuvarande regleringen har alltså visat sig vara otillräcklig.

De nya föreskrifter som nu föreslås syftar till att skapa tydliga och enhetliga bindande regler för företagens kreditriskhantering. Genom att meddela bindande föreskrifter på området, samt formulera mer specifika regler för bland annat kreditprövning och krediter till en jävskrets, kommer det att framgå tydligare vad som fordras av företagen för att uppnå en god kreditriskhantering.

En tydligare reglering underlättar även myndighetens tillsyn över företagen. Finansinspektionen förväntar sig att detta kommer att innebära att reglerna följs i högre grad.

I vissa delar av den föreslagna regleringen anser dock Finansinspektionen att det är lämpligare att även fortsättningsvis använda allmänna råd eftersom det är svårt fastställa bindande regler. Det gäller till exempel i fråga om vad som utgör en sund riskkultur för kreditrisker.

1.4 Rättsliga förutsättningar

I 16 kap 1 § 4 LBF och 5 kap. 2 § 5 förordningen (2004:329) om bank- och finansieringsrörelse finns bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett kreditinstitut ska vidta för att uppfylla de krav på soliditet, likviditet, riskhantering, genomlysning, sundhet samt riktlinjer och instruktioner som avses i 6 kap. 1–5 §§ LBF. Bestämmelserna i 6 kap. 1–5 §§ LBF är övergripande bestämmelser om ett kreditinstituts rörelse.

På motsvarande sätt finns det i 8 kap. 4 § LV samt i 6 kap. 1 § 9 värdepappersmarknadsförordningen (2007:572) bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka åtgärder ett värdepappersinstitut ska vidta för att uppfylla de krav på soliditet, likviditet, riskhantering och genomlysning samt riktlinjer och instruktioner som avses i 8 kap. 3–8 §§ LV.

I Finansdepartementets promemoria Upplösning av Sparbankernas sparkassa och vissa andra frågor, som publicerades den 15 september 2017, föreslås att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska få bemyndigande att meddela föreskrifter som kompletterar bestämmelserna i 8 kap. 1–6 §§ LBF om bland annat kreditprövning och tillhandahållande av tjänster till en jävskrets. Enligt förslaget ska lagbestämmelserna träda i kraft den 1 augusti 2018. Finansinspektionen har vid utarbetandet av de nu föreslagna föreskrifterna utgått från att myndigheten kommer få bemyndigande att föreskriva på dessa områden.

1.5 Ärendets beredning

Finansinspektionen påbörjade hösten 2016 arbetet med att ta fram ett förslag till nya föreskrifter om kreditrisker. Som en del av arbetet har en extern referensgrupp konsulterats. Gruppen har bestått av representanter för Svenska bankföreningen, Sparbankernas riksförbund, Finansbolagens Förening och Svenska Fondhandlareföreningen. Förslaget har vid möten med referensgruppen diskuterats på en övergripande nivå. Finansinspektionen har även diskuterat vissa delar av de nya föreslagna föreskrifterna med representanter för Konsumentverket. Diskussionerna med den externa referensgruppen och med Konsumentverket ägde rum under våren 2017.

Finansinspektionen planerar att genomföra interna och externa informations- och utbildningsinsatser i samband med ikraftträdandet av föreskrifterna.

2 Motivering och överväganden

Finansinspektionen redogör här för de allmänna överväganden som gjorts. I nästa avsnitt (3) redogörs närmare för de mer specifika överväganden som Finansinspektionen har gjort i förhållande till de olika kapitel som de föreslagna föreskrifterna innehåller.

Vid arbetet med att ta fram nya föreskrifter har utgångspunkten varit de nuvarande allmänna råden om kreditriskhantering. Finansinspektionen har även beaktat närliggande regelverk, exempelvis SRK, tillsynsförordningen och IFRS 9. Vissa delar av de allmänna råden om kreditriskhantering har inte överförts till de föreskrifterna eftersom frågorna numera regleras i de ovan nämnda rättsakterna. Exempelvis finns det i SRK (7 kap.) bestämmelser om vilka krav som ställs på funktionen för riskkontroll och dessa krav omfattar även kreditriskfrågor. Det finns därför inget behov av att ha några särskilda regler om riskkontrollfunktionens arbete med kreditrisker i de föreslagna föreskrifterna.

Föreskriftsförslaget innebär även en tydligare reglering inom följande områden:

- kreditprövning,
- krediter till en jävskrets,
- krediter med landrisk, och
- krediter i utländsk valuta.

2.1 Tillämpningsområde och definitioner

2.1.1 Tillämpningsområde

De föreslagna föreskrifterna gäller i sin helhet för kreditinstitut, det vill säga bankaktiebolag, sparbanker, medlemsbanker, kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsföreningar. Vissa delar av föreskrifterna föreslås gälla även för värdepappersbolag. Samtliga nämnda företagsgrupper kallas i de föreslagna föreskrifterna för företag.

De delar av föreskrifterna som föreslås gälla för värdepappersbolag är bestämmelserna i 3 kap. 1 §, 3 kap. 2 § första stycket 7 och 3 kap. 2 § andra stycket. Bakgrunden till att Finansinspektionen föreslår att värdepappersbolag enbart ska beröras av delar av det kapitel i föreskrifterna som handlar om identifiering och mätning av kreditrisker, är att den kreditgivningsverksamhet som värdepappersbolag driver är betydligt mer begränsad än kreditinstitutets verksamhet. Båda företagstyperna har visserligen det gemensamt att de i sin verksamhet tillhandahåller krediter eller har verksamheter där kreditrisker uppstår. Omfattningen av kreditverksamheten skiljer sig dock mycket åt. Ett värdepappersbolag som har tillstånd att lämna krediter enligt 2 kap. 2 § 2 LV får endast göra detta för att kunden ska kunna köpa värdepapper. Som säkerhet för den kredit som lämnas används kundens värdepappersportfölj hos värdepappersbolaget. Kreditgivningen är därför inte lika central för

värdepappersbolagens riskhantering som den är för kreditinstitutens. Detta trots att kreditrisker för värdepappersbolag även kan uppstå i verksamhet med tillstånd enligt 2 kap. 1 § 3 och 6 LV – handel med finansiella instrument för egen räkning samt garantigivning för finansiella instrument och placering av finansiella instrument med ett fast åtagande. Sammanfattningsvis föreslår Finansinspektionen att värdepappersbolagen bara ska omfattas av delar av det kapitel i de nya föreskrifterna som berör identifiering och mätning av kreditrisker.

Om ett kreditinstitut driver värdepappersrörelse ska de nya föreskrifterna enligt förslaget även tillämpas på den verksamheten. Skälen till detta ställningstagande är desamma som angavs i Finansinspektionens beslutspromemoria med FI Dnr 11-5610, som publicerades i samband med införandet av SRK. Ställningstagandet utgår från de att de grundläggande kraven i LBF och kapitaltäckningsdirektivet gäller för hela rörelsen inklusive värdepappersrörelsen i ett kreditinstitut.

Bestämmelserna om kredithantering i 8 kap. 1–4 §§ LBF omfattar både krediter och kreditliknande engagemang samt syftar till att skapa en god kreditriskhantering i kreditinstituten för att begränsa risken för kreditförluster med de följdverkningar som det kan få. Reglerna gäller för all kreditgivning som ett kreditinstitut tillhandahåller, oavsett vem som är den tänkte kredittagaren. De omfattar således samtliga kreditrisker som ett kreditinstitut är exponerat för, oavsett marknad eller produkt. Bestämmelserna om kreditprövning och kreditbeslut i 4 och 5 kap. de föreslagna föreskrifterna gäller dock enbart för krediter till andra kredittagare än konsumenter, och sådana krediter till konsumenter som är bostadskrediter enligt 2 § KkrL. Anledningen till att föreskrifterna begränsas på detta sätt är utformningen av det förslag till bemyndigande som finns i Finansdepartementets promemoria Upplösning av Sparbankernas sparkassa och vissa andra frågor (se även avsnitt 1.4).

2.1.2 Definitioner

I föreskriftsförslaget finns ett avsnitt med definitioner. Flertalet av de föreslagna definitionerna överensstämmer med de definitioner som finns i de allmänna råden om kreditriskhantering, även om vissa har omformulerats något. Någon ny innebörd är inte avsedd för dessa begrepp.

Några definitioner som i dag finns i de allmänna råden har tagits bort eftersom begreppen är definierade i andra föreskrifter, alternativt inte används i föreskriftsförslaget. Vidare föreslår Finansinspektionen, om inget annat anges i föreskrifterna, att samma definitioner används som i 1 kap. 3 § SRK. Det finns även ett antal nya definitioner. Finansinspektionen bedömer att förslagen till hur vissa begrepp ska definieras i sig inte kommer att innebära någon större förändring. Finansinspektionen redogör nedan för förslagen och de överväganden som gjorts.

Finansinspektionen föreslår att *dualitetsprincipen* definieras som principen om att ingen person ensam ska handlägga en transaktion genom hela beslutsprocessen. Definitionen har omformulerats i förhållande till de allmänna råden om kreditriskhantering, men ingen ny innebörd avses. I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om verksamhet med bostadskrediter finns liknande allmänna råd kopplade till 3 kap. 2 §.

Finansinspektionen föreslår att *grupp av kunder med inbördes anknytning* definieras enligt artikel 4.39, i tillsynsförordningen. Se vidare i avsnitt 3.3 om kreditprövning.

Finansinspektionen föreslår att *kredit* definieras som avtal, annat rättsförhållande eller limit som innebär att ett företag i sin affärsrörelse har eller kan få en fordran på en motpart. Definitionen har omformulerats i förhållande till de allmänna råden om kreditriskhantering för att förtydliga att även ett beslut om en limit kan innebära att ett företag kan få en fordran på en motpart. Definitionen har även omformulerats för att förenkla språket.

Finansinspektionen föreslår att *kreditbeslut* definieras som ett beslut om att bevilja eller avslå en kredit, ändra villkor i en tidigare beviljad kredit, ett beslut om nedskrivningar, återföringar av nedskrivningar, bortskrivningar samt andra beslut om värdeförändringar av en kredit. Begreppet finns definierat i de allmänna råden om kreditriskhantering men Finansinspektionen föreslår att definitionen förtydligas i de nya föreskrifterna.

I Finansinspektionens tillsyn har det framkommit att företagen har olika uppfattningar om vad ett kreditbeslut är. Finansinspektionen anser att ett beslut om en limit till en viss motpart som innebär att en kredit kan betalas ut till motparten utan att ett beslut fattas, ska utgöra ett kreditbeslut och därmed omfattas av definitionen kreditbeslut. Omprövning som inte innefattar ett beslut om nya krediter, förlängd löptid eller andra förändrade villkor av befintliga krediter eller andra kreditbeslut, är inte ett kreditbeslut.

Finansinspektionen föreslår att *kreditprocess* innefattar hela händelsekedjan från kreditansökan tills en kredit i sin helhet är avslutad. Detta är en ny definition.

Finansinspektionen föreslår att *kreditrisk* definieras som risken för förlust på grund av att en kredit eller ett kreditliknande engagemang inte fullgörs. För de flesta företag är lånefordringar den största andelen av ett företags kreditrisker. Kreditrisker uppstår även i kreditliknande liknande engagemang och i olika delar av företagets verksamhet. Vid sidan om lånefordringar kan kreditrisker uppstå till exempel i samband med transaktioner mellan banker, derivat, obligationer, lånelöften och värdepapperisering. Detta kan gälla för olika typer av krediter i bankverksamheten, inklusive handelslagret och finansenheter samt inom och utanför balansräkningen. Även i samband med avvecklingsrisker i finansiella instrument samt vid investeringar i likviditetsportföljen kan kreditrisker uppstå.

Finansinspektionen föreslår att *kreditriskhantering* ska innebära att identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över kreditrisker. Kreditriskhantering finns definierad i de allmänna råden om kreditriskhantering. Finansinspektionen föreslår dock att definitionen kompletteras så att det tydligare framgår att intern rapportering omfattas av ett företags kreditriskhantering. Formuleringen är utformad på motsvarande sätt som i 5 kap. 1 § SRK.

Finansinspektionen föreslår att *landrisk* ska definieras som kreditrisker som beror på transfereringsrisk, regleringsmiljö och politiska risker i ett visst land. Detta är en ny definition. Karaktäristiskt för landrisk är att den beror på faktorer som normalt ligger utanför kredittagarens kontroll. Landrisk kan exempelvis vara en följd av politiska risker kopplade till myndighetsbeslut i ett visst land, som exempelvis beslut om import- och exportembargon eller andra typer av sanktioner.

Finansinspektionen föreslår att *transfereringsrisk* definieras som risk att inte kunna transferera valuta till eller från ett visst land. Det är en ny definition. Transfereringsrisker kan förorsaka landrisk. Transfereringsrisker grupperas under politiska, ekonomiska och finansiella risker. Enligt Finansinspektionen ingår landrisker och transfereringsrisker redan i dag i ett företags riskhantering. Myndigheten bedömer därför att förtydligandet i föreskriftsförslaget inte kommer att innebära någon förändrad praxis för de företag som har en verksamhet som innefattar internationell kreditgivning eller annan verksamhet där landrisker förekommer.

Finansinspektionen föreslår även en definition av *omprövning*. Med detta begrepp avser Finansinspektionen en förnyad bedömning av företagets kreditrisk för den aktuella krediten. Detta är en ny definition.

Finansinspektionen föreslår att *samlimitering* definieras som sammanläggning av krediter för en grupp av kunder med inbördes anknytning. Definitionen har förändrats något i förhållande till de allmänna råden om kreditriskhantering. Detta för att harmonisera bättre med tillsynsförordningens definition av en grupp kunder med inbördes anknytning. Finansinspektionen bedömer att den nya definitionen är i linje med den praxis som utvecklats utifrån de nuvarande allmänna råden och att en harmonisering av begreppen mellan olika regelverk uppnås.

Finansinspektionen föreslår att begreppet *återbetalningsförmåga* definieras som kredittagarens förmåga att fullgöra en kredit i enlighet med kreditavtalet. Det är en ny definition som gäller kredittagarens möjlighet att betala räntor och amorteringar i enlighet med kreditavtalet, utan att hänsyn tas till ställda säkerheter. Se vidare avsnitt 3.3 om kreditprövning.

2.2 Proportionalitetsprincipen

Vid all rättstillämpning gäller en proportionalitetsprincip, det följer av såväl EU-rätt som av svensk rätt. Av förarbetena till 6 kap. LBF och 8 kap. LV framgår att de krav som ställs på företagen enligt bestämmelserna om soliditet, likviditet, riskhantering och genomlysning kan variera med de verksamheter som instituten driver.

Proportionalitetsprincipen gäller både vid utformningen och tillämpningen av föreskrifterna. Bestämmelserna i 6 kap. 1–3 §§ LBF ska enligt 6 kap. 4 a § samma lag vara proportionerliga. I förarbetena till denna bestämmelse framgår det att Finansinspektionen bör beakta proportionalitetsprincipen när myndigheten utformar föreskrifter. Finansinspektionen har gjort det och bedömt att det i vissa fall kan klargöras att principen medger att det ställs olika krav på olika företag. Mot bakgrund av detta gäller proportionalitetsprincipen om det särskilt anges i föreskrifterna. Principen gäller även i den mån det följer av tillämpliga bestämmelser i lag.

Ett exempel på en bestämmelse som omfattas av proportionalitetsprincipen är den föreslagna 3 kap. 2 §, där det framgår att processer, metoder och effektiva system ska vara utformade med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och komplexitet. Proportionalitetsprincipen innebär dock inte att små företag som driver mindre komplex verksamhet helt ska befrias från att tillämpa bestämmelsen, utan att de ska anpassa sig till kravet utifrån förhållandena i den egna verksamheten.

Vissa delar av de föreslagna föreskrifterna är generellt utformade och lämnar utrymme för olika lösningar beroende på företagets verksamhet och inriktning. Det gäller för utformningen av företagets riskkapital och riskstrategi samt för interna regler (se vidare avsnitt 3.1).

En verksamhets omfattning kan bestämmas utifrån en samlad bedömning av olika kriterier som till exempel balansomslutning, storlek på kapitalbasen, marknadsandelar av olika verksamhetsgrenar, antalet anställda, associationsform eller om företagets aktier är upptagna till handel. I bedömningen av verksamhetens art och komplexitet kan företaget bland annat ta hänsyn till sina olika tillstånd (till exempel tillstånd att använda interna metoder för beräkning av kapitalkrav), de faktiska verksamheter som företaget driver (till exempel kreditgivning och handel med finansiella instrument för egen räkning) samt komplexiteten i de produkter som företaget tillhandahåller.

3 Förslag till nya föreskrifter om hantering av kreditrisker

Nedan redogörs för förslaget till de nya föreskrifterna och de överväganden som Finansinspektionen har gjort. Motiveringarna är i huvudsak övergripande och lämnas kapitel för kapitel. De föreslagna föreskrifterna är uppdelade i

följande kapitel:

- Styrning och ansvar,
- Identifiering och mätning,
- Kreditprövning,
- Kreditbeslut,
- Krediter med förhöjd risk, och
- Krediter till en jävskrets.

3.1 Styrning och ansvar (2 kap.)

De övergripande reglerna för styrning, riskhantering och kontroll finns som ovan nämnts i SRK och utgör ramverket för alla riskhanteringsföreskrifter inklusive de nu föreslagna föreskrifterna. De övergripande reglerna för interna regler och instruktioner framgår av 6 kap. 5 § LBF.

Det föreslagna kapitlet Styrning och ansvar motsvarar i stora delar de avsnitt om grundläggande principer och styrdokument som finns i de allmänna råden om kreditriskhantering. Bestämmelserna har dock uppdaterats och utformats i enlighet med de regelverk som har tagits fram de senaste åren. De har också anpassats till de iakttagelser som Finansinspektionen har gjort i sin tillsyn och till rekommendationer från internationella aktörer.

De delar som har tillkommit eller förtydligats i kapitlet är framför allt den reglering som rör företagets interna regler och vad dessa ska omfatta. Finansinspektionen vill med detta betona att utformningen och införandet av interna regler är en central del i arbetet med att skapa och upprätthålla en sund riskhantering för kreditrisker. Tydliga, grundligt utformade och genomförda interna regler, inklusive kreditpolicy och kreditinstruktion, är en bra grund för att skapa och upprätthålla en sund riskkultur för ett företags kreditriskhantering.

3.1.1 Riskkaptit och riskstrategi

I 2 kap. 1 och 2 §§ föreslås regler om ett företags dokumenterade riskkaptit och riskstrategi enligt 2 kap. 3 och 4 § SRK för kreditrisker. Liknande regler finns redan i dag i de allmänna råden om kreditriskhantering.

I 2 kap. 1 § föreslås att företaget inom ramen för riskkapiten ska ha limiter för sina kreditrisker. Syftet med detta är att företaget ska ha god kännedom om de kreditrisker som verksamheten innebär. Limiter är verktyg för företaget att sätta tydliga gränser för den som ska fatta beslut inom ramen för företagets riskkaptit för kreditrisker. De åskådliggör företagets samlade kreditrisk för olika typer av krediter i bankverksamheten, inklusive handelslagret och finansenheter samt inom och utanför balansräkningen. Ett väl fungerande limitsystem stödjer ett företags hantering av befintliga kreditrisker och de kreditrisker som företaget kan komma att exponeras för. Limitsystemet

säkerställer också att företagets ledning och styrelse får nödvändig information om kreditriskerna.

I 2 kap. 1 § föreslås även ett nytt krav på utvärdering och uppföljning i samband med förändring av riskaptiten. Bakgrunden till detta nya krav är att Finansinspektionen anser att det är viktigt att företagen löpande utvärderar hur kreditriskerna förändras och vad förändringen beror på. En förändrad kreditrisknivå kan exempelvis bero på en förändrad riskaptit, eller en förändring av interna metoder, processer eller system för att mäta kreditrisker. Den kan också bero på en förändrad storlek eller risknivå i kreditportföljen. En uppföljning och utvärdering ska göra det möjligt att beräkna utfallet av den förändrade riskaptiten. Genom det nya kravet ska det alltså bli lättare att följa hur företagets förändrade riskaptit har påverkat dess kreditrisker.

Finansinspektionen vill betona att om en koncentrationsrisk uppstår i kreditportföljen, till exempel en namnkoncentration, en geografisk koncentration eller en branschkoncentration, behöver företaget fastställa strategier och metoder för att hantera koncentrationsrisken. Företaget måste också hålla det kapital som behövs för att täcka risken. Kapitalkravet för koncentrationsrisk finns närmare reglerat i del 4 i tillsynsförordningen samt beskrivet i Finansinspektionens metoder för bedömning av enskilda risktyper inom pelare 2.²

Styrelsen ska besluta om företagets riskaptit och riskstrategi, utvärdera dem regelbundet samt uppdatera dem om det behövs. Det framgår av 2 kap. 3 och 4 §§ SRK. När det gäller riskaptit och riskstrategi för kreditrisker, kan detta bland annat ske genom att företaget löpande bevakar utvecklingen av makroekonomiska faktorer, förändringar i kreditportföljens sammansättning och dess kreditkvalitet.

Finansinspektionen anser att utformningen av riskaptiten och riskstrategin ska ske med hänsyn till var i verksamheten kreditrisker uppstår eller förväntas uppstå. Riskaptiten och riskstrategin ska åtminstone omfatta de verksamheter där företaget exponerar sig för en signifikant kreditrisk. Riskstrategin för kreditrisker kan till exempel omfatta riktlinjer för

- företagets kredittillväxt, lönsamhet och kreditkvalitet,
- vilka typer av kreditrisk företaget får exponeras för, till exempel gällande geografiskt område, exponeringsklass, valuta och löptider,
- vilka målmarknader företaget har,
- företagets portföljstrategi, inklusive nivåer för koncentrationer och diversifiering, samt
- hur kreditrisker ska beaktas vid prissättningen.

² <http://www.fi.se/contentassets/b8170379ca1b4f8d840a34ee4890747c/pelare-2-metoddokument-14-14414.pdf>

3.1.2 Interna regler

De allmänna bestämmelserna om interna regler finns i 6 kap. 5 § LBF. Där framgår det att det är styrelsen i ett kreditinstitut som ska se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att uppfylla kraven i 6 kap. 1–3 och 4 a §§ LBF samt för att i övrigt styra rörelsen. Finansinspektionen föreslår att dessa krav kompletteras med en bestämmelse i 2 kap. 3 § de nya föreskrifterna om att ett företag ska ha ändamålsenliga interna regler för sin kreditriskhantering och vad de åtminstone ska omfatta. I dag finns bestämmelser om företagets interna regler i de allmänna råden om kreditriskhantering. Dessa bestämmelser har med vissa justeringar och tillägg tagits in i de nu föreslagna föreskrifterna.

Av den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 3 § framgår att företagets interna riktlinjer ska omfatta företagets organisation och ansvarsfördelning för sin kreditriskhantering. Allmänna bestämmelser om limiter och mandat finns i 5 kap. 7–9 §§ SRK. Finansinspektionen framhåller att ett företags delegeringsbestämmelser ska vara utformade så att det tydligt framgår vilka typer av kreditbeslut som har delegerats och om hela eller delar av kreditbeslut i sin tur kan delegeras vidare. Exempel på övriga delegeringsbestämmelser är befogenheter att besluta om ändrade villkor i en tidigare beviljad kredit, samt befogenheter att besluta om nedskrivningar, återföringar av nedskrivningar och tidigare beviljade limiter som ännu inte har disponerats. Om det finns särskilda befogenheter att besluta om en kredit mot en viss typ av säkerhet eller garanti ska detta också framgå av delegeringsbestämmelserna. Delegeringsbestämmelserna ska vara tillräckligt tydliga för att Finansinspektionen och företagets kontrollfunktioner i efterhand ska kunna utvärdera om kreditbeslut har fattats enligt den ordning som framgår av dessa bestämmelser.

Av den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 3 § framgår också att företaget ska ha särskilda interna regler för krediter med förhöjd risk. Reglerna ska inkludera kriterier för vilka krediter som innebär en förhöjd risk och metoder för att identifiera när en betydande ökning av kreditrisken inträffar. Utgångspunkten i bedömningen av förhöjd risk är, i likhet med IFRS 9, en betydande ökning av kreditrisken sedan det första redovisningstillfället. De interna riktlinjerna bör åtminstone omfatta principer och metoder för

- bestämning av en betydande ökning av kreditrisk,
- bestämning av kreditförsämrad kredit,
- bortskrivning,
- grunden för indata,
- värdering på individuell respektive kollektiv basis,
- att beräkna förlustreserven värderad till ett belopp av tolv månaders förväntade kreditförluster, samt
- att beräkna förlustreserven värderad för återstående löptid.

Enligt föreskriftsförslaget ska ett företag ta hänsyn till verksamhetens art, omfattning och komplexitet när det utformar interna regler. Exempelvis behöver inte företaget ha särskilda bestämmelser om landrisker, inklusive transfereringsrisker, om dess verksamhet inte medför en direkt eller indirekt exponering för landrisk i andra länder än där företaget har sin huvudsakliga verksamhet eller auktorisation.

Ett företags kreditriskhantering innehåller många olika delar som till exempel utbetalning av krediter, värdering av säkerheter och hantering av förfallna krediter. Finansinspektionen anser att det bör finnas interna regler för samtliga delar i företagets kreditriskhantering. De interna reglerna bör vara välkända i kredit- och affärsorganisationen. Detta resonemang överensstämmer med de allmänna organisatoriska krav som finns i 2 kap. SRK.

3.1.3 *Sund riskkultur*

En generell regel om ett företags riskkultur finns i 5 kap. 6 § SRK. I Finansinspektionens beslutspromemoria, som publicerades i samband med att SRK-föreskrifterna infördes, finns överväganden om begreppet riskkultur (FI Dnr 11-5610). I EBA:s riktlinjer för intern styrning (GL 44)³ ges ytterligare bakgrund. Det finns dock ingen särskild reglering om sund riskkultur inom kreditriskområdet. Finansinspektionen anser att en sund riskkultur är centralt för ett företags kreditriskhantering. En sund kultur för kreditrisker bygger på en mängd faktorer som varierar mellan olika företag.

Av den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 4 § framgår att ett företag ska upprätthålla riskkulturen genom god kunskap, sunda värderingar och normer i kreditfrågor. Riskkulturen ska säkerställa att företaget upprätthåller en sund styrning, hantering och kontroll av kreditrisker. Det innebär att företaget löpande bör utveckla personalens kompetens samt utvärdera rutiner, produkter och arbetssätt för att upprätthålla en sund kultur för kreditrisker.

Finansinspektionen har valt att föreslå allmänna råd om vilka kriterier som företagen åtminstone bör uppfylla för att skapa och behålla en sund kultur för kreditrisker, exempelvis en restriktiv inställning till enmansbeslut. Bakgrunden är att Finansinspektionen bedömer att det finns fördelar med att kreditbeslut tas av flera beslutsfattare i ett sammankallat möte när det handlar om kreditgivning till företag samt stora och/eller komplexa krediter. Finansinspektionen anser att beslutsfattarnas sammanlagda yrkesmässiga värderingar och normer i kreditfrågor har en avgörande betydelse för kreditriskhanterings kvaliteten och formländet av en sund riskkultur över tid. Motsvarande bestämmelser finns i 20 § de befintliga allmänna råden om kreditriskhantering. De förtydliganden som nu föreslås bör inte innebära några större förändringar i förhållande till hur företagen i dag hanterar kreditrisker. I Finansinspektionens föreskrifter och

³ https://www.eba.europa.eu/documents/10180/103861/EBA_2012_00210000_SV_COR2.pdf

allmänna råd om verksamhet med bostadskrediter finns liknande allmänna råd i 3 kap. 2 §.

3.1.4 Delegeringsbestämmelser

Av den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 5 § framgår att ett företags styrelse årligen ska utvärdera och fastställa att delegeringsbestämmelserna om kreditbeslut är ändamålsenliga. Allmänna bestämmelser om styrelsens ansvar och uppgifter framgår bland annat av 3 kap. 1–4 §§ SRK. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att säkerställa att företagets arbetsfördelning och delegering av beslutanderätten för kreditbeslut fungerar på ett betryggande sätt. Av den föreslagna 5 kap. 1 § framgår att det är företagets ansvar att se till att de som fattar ett kreditbeslut har tillräcklig erfarenhet och kreditkompetens med hänsyn till kreditens storlek, risknivå och kreditvillkor. I enlighet med de föreslagna bestämmelserna i 2 kap. 3 § ska delegeringsbestämmelserna, samt uppgifter om vilka instanser som får fatta kreditbeslut och deras befogenheter, framgå av företagets interna riktlinjer.

3.2 Identifiering och mätning (3 kap.)

Av den föreslagna 3 kap. 1 § framgår att ett företag ska ha ändamålsenliga processer och metoder för att löpande identifiera, mäta, internt rapportera samt kontrollera nivån på företagets kreditrisker, inklusive sannolikheten för fallissemang och förlust vid fallissemang. I det ligger att företag löpande ska identifiera, mäta, internt rapportera och kontrollera nivån på kreditriskerna i olika delar av företagets verksamhet samt på dess olika produkter och marknader. Vidare innebär det att företaget ska ha processer för beslut och analys av nya produkter eller verksamheter på det sätt som framgår av 5 kap. 4 § SRK.

Av den föreslagna 3 kap. 2 § framgår att ett företag ska ha processer, metoder och effektiva system för att löpande identifiera, mäta, internt rapportera samt kontrollera företagets exponering och hantering av kreditrisker. Därefter omnämns ett flertal aspekter som åtminstone ska omfattas. Syftet med regleringen är att företaget ska ha god kunskap om de kreditrisker som verksamheten medför. Om det finns andra perspektiv som är relevanta för företaget ska dessa också användas, till exempel kreditrisker kopplade till en viss geografisk region.

En aspekt som ska beaktas enligt den föreslagna 3 kap. 2 §, är företagets nedskrivningar, återföringar av nedskrivningar, bortskrivningar och andra värdeförändringar av kredit. De flesta företag har processer, metoder och system för detta men det finns förmodligen ett behov av att utveckla dessa. Detta för att företagen ska följa IFRS 9, som bland annat berör redovisning av förväntade kreditförluster (avsnitt 5.5 IFRS 9).

En annan aspekt som ska beaktas är kreditrisker på landnivå. I de nuvarande allmänna råden om kreditriskhantering särskiljs inte hanteringen av landrisker

från övrig kreditriskhantering. Finansinspektionen bedömer dock att de företag som är exponerade för landrisker redan har rutiner på plats för att hantera sådana, eftersom det arbetet är en del av företagets allmänna riskhantering enligt 6 kap. 2 § LBF. IMF har lämnat synpunkter på att Sverige saknar särskild reglering om landrisker. Definitionerna och texten i föreskrifterna har utformats i linje med vad Baselkommittén har skrivit i dokumentet Principles for the Management of Credit Risk.⁴ Med landrisk avses risk i det land där kredittagaren har sin hemvist eller det land där den slutliga kreditrisken finns. Landrisken kan ändras genom att företaget använder metoder för kreditriskreducering. Exempelvis kan landrisken ändras till följd av att en garantigivare har en annan hemvist än kredittagaren.

I 3 kap. 2 § föreslås också att ett företags process för att löpande identifiera, mäta, internt rapportera och kontrollera företagets kreditrisker ska göra det möjligt att analysera riskerna och riskkänsligheten i kreditportföljen. En liknande regel finns redan i dag i de allmänna råden om kreditriskhantering.

Vidare föreslås i 3 kap. 3 § att företaget ska ha interna metoder för att rangordna krediter efter risknivå samt att underliggande data ska vara tillförlitliga och fullständiga. I tillsynsförordningen finns allmänna principer och krav på kreditriskmetoder och riskklassificeringssystem. Finansinspektionen anser att riskklassificeringssystem är ett bra verktyg för att löpande följa upp och tidigt identifiera förändringar i kreditkvalité, både för enskilda kredittagare, i olika portföljer och på aggregerad nivå. Av 2 kap. 6 § SRK framgår att ett företag ska ha it-system och rapporteringsrutiner som säkerställer att informationen om dess verksamhet och riskexponering är aktuell och relevant. It-system och rapporteringsrutiner ska också säkerställa att den externa rapporteringen är tillförlitlig, aktuell och fullständig samt att det rapporteras i tid.

Av 3 kap. 3 § andra stycket framgår att ett beslut om förändring av interna metoder för att rangordna krediter efter risknivå, ska föregås av en skriftlig analys om hur förändringen kan komma att påverka företagets samlade kreditrisk samt kreditportföljens sammansättning, diversifiering och koncentration. Effekterna av förändringar ska följas upp och utvärderas. Detta är ett nytt krav och Finansinspektionen anser att det är av stor vikt att företagen löpande utvärderar hur kreditriskerna förändras och vad förändringen beror på. En förändrad kreditrisknivå kan exempelvis bero på en förändrad riskaptit eller på förändringar i interna metoder, processer och system för att mäta kreditrisker.

I 3 kap. 4 § föreslår Finansinspektionen ett krav på att samtliga krediter ska omprövas minst varje år eller oftare om företaget identifierat en betydande förändring av kreditrisken. Syftet med en omprövning är att identifiera om företagets kreditrisker har förändrats sedan det senaste kreditbeslutet.

⁴ <http://www.bis.org/publ/bcbs75.pdf>.

Av föreskriftsförslaget framgår vidare att kreditrisken ska omprövas individuellt med hänsyn till kreditens storlek och bedömd risknivå enligt företagets interna regler. En sådan omprövning av kreditbeslut kallas vanligtvis årsförlängning, årsföredragning eller kredituppföljning. En gruppvis omprövning kan till exempel göras för mindre krediter eller homogena portföljer, som till exempel bolån. En gruppvis omprövning kan göras med hjälp av metoder, processer och effektiva system som på ett systematiskt sätt bedömer kredittagarens återbetalningsförmåga på basis av kvantitativ information. Om en omprövning görs gruppvis och en sådan bedömning visar att kreditriskerna har ökat bör bedömningen följas upp med en kvalitativ analys.

Av tredje stycket i den föreslagna 3 kap. 4 § framgår att om omprövningen gäller en kredit eller ställda säkerheter i en annan valuta än den kredittagaren har sin huvudsakliga intjäning i, ska kredittagarens återbetalningsförmåga omprövas även utifrån antaganden om negativa valutakursförändringar tills krediten är avslutad. Detta är ett nytt krav kopplat till ESRB:s rekommendation från 2011 om lån i utländsk valuta.

3.3 Kreditprövning (4 kap.)

Bestämmelsen i 8 kap. 1 § LBF anger att ett företag bara får bevilja en kredit om den kan förväntas bli fullgjord och att företaget ska pröva risken för att kreditavtalet inte kan fullgöras. Det övergripande syftet med reglerna för kreditprövning i LBF är att skapa god kreditriskhantering i kreditinstituten och därmed begränsa risken för kreditförluster. För att uppfylla detta krav behöver företaget inhämta tillräcklig och aktuell information om kredittagarens återbetalningsförmåga och riskerna med att bevilja krediter eller fatta andra kreditbeslut. Med andra ord måste företaget samla in den information som behövs för att få en helhetsbild av kredittagarens finansiella ställning och dess utsikter att kunna fullgöra sina förpliktelser. Detta för att med en hög grad av säkerhet kunna bedöma kredittagarens återbetalningsförmåga och företagets kreditrisk. Liknande överväganden finns i förarbetena till KkrL, se (jfr prop. 2009/10:242). Den information som företaget behöver kan till exempel hämtas från interna och externa uppgifter om kredittagarens skötselhistorik.

I 4 kap. föreslås ett antal bestämmelser om kreditprövning. Av den föreslagna 4 kap. 1 § framgår att kreditprövningen ska baseras på sunda och väldefinierade kriterier. Finansinspektionen betonar att utformningen av kriterierna kan variera, exempelvis beroende på kredittagare, kreditens storlek och kreditvillkor. För att kreditprövningen ska fungera måste all relevant personal ha god kännedom om och förståelse för de kriterier som företaget har fastställt för kreditprövningen. Det finns redan krav på detta i 2 och 5 kap. SRK.

I 4 kap. 2 § föreslås en regel som innebär att företaget i samband med kreditprövningen ska utreda, identifiera och dokumentera behovet av samlimitering

för en grupp av kunder med inbördes anknytning. Samlimitering ska genomföras för de krediter som uppfyller definitionen av en grupp av kunder med inbördes anknytning. En liknande formulering finns i de allmänna råden om kreditriskhantering. I föreskriftsförslagets 1 kap. 3 § föreslås att samlimitering definieras som en sammanläggning av krediter för en grupp av kunder med inbördes anknytning. I artikel 4.1.39 och artikel 4.1.54 i tillsynsförordningen framgår vad som menas med en grupp av kunder med inbördes anknytning. Även i 5 kap. 4 § Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2014:12) om tillsynskrav och kapitalbuffertar finns liknande bestämmelser om att företag ska göra en noggrann analys av samtliga exponeringar som överstiger två procent av företagets eller gruppens godtagbara kapital när det bestämmer stora exponeringar mot en grupp av kunder med inbördes anknytning. Finansinspektionen anser att 5 kap. 4 § föreskrifterna om tillsynskrav och kapitalbuffertar bör beaktas även i samband med övriga bedömningar av inbördes anknytning, samt att kriterierna bör ses som en indikator för att samlimitering ska genomföras.

Av dokumentationen ska de överväganden som företaget gjort kring behovet av samlimitering framgå. Exempelvis kan det framgå av dokumentationen varför företaget anser att en kund ska eller inte ska betraktas som en helhet ur risksynpunkt eller hur företaget bedömer sannolikheten för att en kunds ekonomiska problem, såsom finansierings- och återbetalningsproblem, drabbar även andra kunder.

I 4 kap 3 § föreslås att kreditprövningen ska beakta både den enskilda och den samlade riskbilden samt hur återbetalningsförmågan påverkas av inbördes anknytning. Om det finns en borgensman ska även denne kreditprövas. Med ”inbördes anknytning” avses samma innebörd som i begreppet ”grupp av kunder med inbördes anknytning”.

I 4 kap. 4 § föreslås en bestämmelse om att kreditprövningen ska göras på ett underlag som ger en god bild av kredittagarens återbetalningsförmåga, ställda säkerheter och andra kreditriskreduceringar. Vidare föreslås att kreditprövningen ska göras framåtblickande, med utgångspunkt i tillgänglig historik. Bakgrunden till detta förslag är att kreditprövningen ska innehålla tillräcklig information för att bedöma kredittagarens återbetalningsförmåga och den risk företaget utsätter sig för när det beviljar nya krediter eller fattar andra kreditbeslut. Vad som är ett tillräckligt beslutsunderlag beror på flera faktorer, bland annat vilken kredittagare som krediten ska lämnas till, kreditens storlek och kreditvillkor samt den bedömda risknivån. Om kredittagaren till exempel har ojämn intjäning, är utsatt för stora risker utanför sin kontroll eller av andra skäl riskerar att hamna i finansiella svårigheter, anser Finansinspektionen att kreditinstitutet behöver skaffa mer information och göra en djupare analys. Vid kreditprövningen ska intern och extern information om kredittagarens historiska återbetalningsförmåga begäras in och beaktas.

Finansinspektionen ger följande exempel på kriterier som kan ingå i ett företags kreditprövning och beslutsunderlag:

- syfte med krediten,
- kreditvillkor,
- källa till återbetalning,
- historisk återbetalningsförmåga,
- återbetalningsförmåga baserad på framåtriktad finansiell analys, kassaflödesanalys och känslighetsanalys,
- utsikter för branschen, marknaden och landet, samt
- andra faktorer som exempelvis politiska risker och hållbarhetsrisker.

Om en kreditprövning gäller krediter till företagskunder, exempelvis ett börsnoterat företag, bör kreditgivaren göra en framåtriktad finansiell analys även om kredittagaren inte tillhandahåller prognoser eller motsvarande.

Om en kreditprövning gäller bostadskrediter bör kreditgivaren hämta in uppgifter som gör det möjligt att skaffa sig en helhetsbild av kredittagarens ekonomiska situation. Vidare bör det framgå tydligt i beslutsunderlaget att kraven på amortering, enligt Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2016:16) om amortering av krediter mot säkerhet i bostad, uppfylls. Bland annat bör beräkningen av belåningsgrad och annan nödvändig information om hur amorteringsbeloppet fastställts framgå av beslutsunderlaget.

I 4 kap. 5 § föreslås att kreditprövningen ska innehålla en känslighetsanalys av kredittagarens återbetalningsförmåga och risken för värdeförsämring i de säkerheter som ställts. Syftet är att företag ska analysera kredittagarens återbetalningsförmåga och företagets kreditrisk i ett negativt scenario. I en känslighetsanalys kan det exempelvis ingå att analysera hur faktorer som är av betydelse för kredittagarens återbetalningsförmåga förändras, exempelvis intäkter, räntesats, valutakurs eller andra kostnader.

Finansinspektionen föreslår i 4 kap. 6 § att om en kredit lämnas i en annan valuta än den som kredittagaren har sin huvudsakliga intjäning i, ska kredittagarens återbetalningsförmåga prövas även utifrån antaganden om negativa valutakursförändringar. Syftet med den föreslagna regeln är att säkerställa att både företaget och kredittagaren är medvetna om de risker det innebär att ha en kredit i en annan valuta än den kredittagaren har sin huvudsakliga intjäning i. En prövning av kredittagarens återbetalningsförmåga ska visa hur sårbar kredittagaren är för ogynnsamma förändringar av valutor. Utlåning i en annan valuta ska enbart beviljas om kredittagaren bedöms ha tillräcklig återbetalningsförmåga för att hantera riskerna med ett sådant upplägg.

Av 4 kap. 6 § andra stycket framgår att kredittagaren ska få den information som behövs för att kunna bedöma risken med upplägget. Skälen till detta förslag är att kredittagaren ska kunna fatta välgrundade beslut, vilket gynnar både kredittagaren, företaget och samhället i stort. I sammanhanget kan nämnas att ett möjligt incitament för en kredittagare att ta krediter i en annan valuta än den som denne har sin intjäning i är att få lägre ränta. Den lägre räntan kan vara ett uttryck för att valutans på sikt bedöms stärkas mot hemlandets valuta.

Kostnaderna för att försäkra sig mot valutakursrörelser medför dock i allmänhet att ränteskillnaden elimineras. Därmed finns en risk att kredittagaren, trots information från företaget, väljer att spekulera i att valutan som krediten lämnats i inte kommer att förstärkas under kreditens löptid. Därmed utsätter sig kredittagaren för en inte oväsentlig valutarisk.

Det övergripande syftet med regleringen är att minska riskerna med krediter i utländsk valuta till hushåll och sådana företag som saknar naturlig valutasäkring, till exempel genom export. I de allmänna råden om kreditriskhantering saknas reglering av denna fråga. ESRB har dock i sin rekommendation från 2011 efterfrågat ett förtydligande när det gäller just kreditprövning som avser lån i utländsk valuta. Mot den bakgrunden, och eftersom det även i övrigt framstår som lämpligt, föreslås att en sådan bestämmelse tas in i de nya föreskrifterna.

3.4 Kreditbeslut (5 kap.)

I 2 kap. SRK finns allmänna organisatoriska krav som företagen ska följa. Till exempel framgår det av 2 kap. 1 § 6 SRK att ett företag ska se till att ha personal med den kompetens och kunskap som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter. I 5 kap. 1 § 1 föreslås en mer preciserad bestämmelse som anger att ett företag ska säkerställa att de som fattar ett kreditbeslut har tillräcklig erfarenhet och kreditkompetens med hänsyn till kreditens storlek, risknivå och kreditvillkor.

Det finns övergripande regler om beslutsunderlag och dokumentation vid kreditprövning i 8 kap. LBF. I 5 kap. 1 § 2–4 föreslås att ett företag ska säkerställa att kreditbeslut fattas i enlighet med en sund riskkultur för kreditrisker, att kreditbeslut fattas i enlighet med företagets interna regler för kreditrisker och att det framgår av beslutsunderlaget för ett kreditbeslut hur kraven i de föreslagna reglerna i 4 kap. (om kreditprövning) uppfylls. Liknande bestämmelser om beslutsunderlag finns i de befintliga allmänna råden om kreditriskhantering, där det framgår att den som deltar i ett kreditbeslut bör förvissa sig om beslutsunderlagets kvalitet och att krediten överensstämmer med styrdokumentet. Kreditbeslutet bör med andra ord fattas på ett underlag som är tillräckligt för att förstå risken med kreditbeslutet och som visar att kreditprövningen har skett enligt bestämmelserna i 2 kap. 4 § och 4 kap.

I föreslagna 5 kap. 2 § står det att ett företags kreditbeslut ska dokumenteras så att det åtminstone framgår vilken instans och vilka personer som fattat beslutet samt vilka kreditvillkor som beslutats om. Dokumentationen ska också omfatta de överväganden som legat till grund för beslutet. Om ett kreditbeslut avviker från det som står i beslutsunderlaget ska det tydligt framgå av dokumentationen, som sker i samband med kreditbeslutet, vad som beslutades och vilka överväganden som legat till grund för beslutet.

Regleringen är ett förtydligande av 8 kap. 3 § LBF där det framgår att ett kreditinstituts kreditprövning ska dokumenteras så att beslutsunderlaget

redovisas och att kreditärendets hantering även i övrigt kan följas. En liknande bestämmelse finns i de allmänna råden om kreditriskhantering. Med ”kreditvillkor” avses exempelvis belopp, löptid, räntesats, amorteringsplan och säkerheter. Finansinspektionen har i sin tillsyn iakttagit bristande dokumentation i samband med kreditbeslut, vilket kan vara ett tecken på bristande kreditriskhantering. Bristande dokumentation försvårar också Finansinspektionens tillsynsarbete.

3.5 Krediter med förhöjd risk (6 kap.)

I det föreslagna 6 kap. finns regler om krediter med förhöjd risk. I de allmänna råden om kreditriskhantering kallas motsvarande avsnitt ”oreglerade krediter och krediter med förhöjd risk”. I detta föreskriftsförslag har Finansinspektionen valt att i kapitelrubriken använda den övergripande benämningen ”krediter med förhöjd risk”. Skälet är att tydliggöra att det rör sig om krediter med försämrad kreditkvalitet sedan det första redovisningstillfället, snarare än de fall då företaget har beviljat nya krediter till en kredittagare med förhöjd risk och på så sätt fått en betydande ökning av kreditrisken. I de bestämmelser som föreslås i 6 kap. har Finansinspektionen även använt begreppet ”en betydande ökning av kreditrisk” eftersom det är förenligt med IFRS 9.

Av den föreslagna bestämmelsen i 6 kap. 1 § framgår att företag ska ha en effektiv kreditriskhantering för att tidigt identifiera och hantera faktorer som medför en betydande ökning av kreditrisken, till exempel att en kredittagare får försämrad återbetalningsförmåga. Företaget ska ha en god beredskap för att hantera en betydande ökning av kreditrisker. Omprövning, som regleras i 3 kap. 4 §, är ett av flera sätt att tidigt upptäcka detta. Ju tidigare en sådan kredittagare identifieras, desto fler alternativ finns till hands för att verka för full återbetalning och minimera företagets förlustrisk.

I 6 kap. 2 § föreslås att krediter med en betydande ökning av kreditrisken ska omprövas löpande. Omprövningen ska göras i enlighet med 3 kap. 4 §. En löpande omprövning kan exempelvis innebära att krediter med en betydande ökning av kreditrisken omprövas kvartalsvis. Omprövning kan också ske oftare om företaget har fått information om att kreditrisken har ökat eller att krediten ska omprövas. Av de allmänna råden som knyter an till 6 kap. 2 § framgår att krediter med en betydande ökning av kreditrisk löpande bör omprövas i en kreditkommitté eller ett liknande beslutsforum. Bakgrunden till de allmänna råden är att Finansinspektionen bedömer att det finns fördelar med att kreditbeslut tas av flera beslutsfattare i ett sammankallat möte när det handlar om krediter med en betydande ökning av kreditrisk.

I 6 kap. 3 § föreslås att om företaget har upptäckt att en kredittagare sannolikt saknar förutsättningar att fullgöra kreditavtalet ska företaget utan dröjsmål verka för att minska kreditrisken. Vilka åtgärder ett företag kan vidta för att minska kreditrisken skiljer sig från fall till fall. Exempelvis kan företaget begära in information om kredittagarens framtida planer för att komma tillrätta med situationen och utreda vilka åtgärder som finns till hands för att minska

kreditrisken. En effektiv hantering av krediter med en betydande ökning av kreditrisk är en mycket viktig del av företagets kreditriskhantering. Denna hantering kan med fördel utföras av en särskild funktion som är separerad från den funktion som initierade krediten.

3.6 Krediter till en jävskrets (7 kap.)

De övergripande reglerna för ett företags tillhandahållande av tjänster till en jävskrets finns i 8 kap. 5 och 6 §§ LBF. Finansinspektionen bedömer att företagen generellt sett hanterar jävskrediter på ett tillfredsställande sätt. Samtidigt har Finansinspektionen i den löpande tillsynen sett att bestämmelserna kan tolkas olika och att företagens bedömningar kan variera. För att säkerställa en enhetlig tillämpning ser Finansinspektionen ett behov av att förtydliga regelverket på flera punkter. Vidare kan nämnas att IMF, i utvärderingarna av Sveriges finansiella sektor (så kallade Financial Sector Assessment Programs, FSAP) år 2011 och 2016, påpekade behovet av tydligare regler för hantering av krediter till en jävskrets. De föreslagna reglerna syftar även till att möta det behovet.

De oklarheter som finns i 8 kap. 5 § LBF rör framför allt vad som avses med en person eller en anställd i "ledande ställning" och uttrycket "väsentligt ekonomiskt intresse". Finansinspektionen föreslår därför bestämmelser i 7 kap. 2 och 3 §§ som förtydligar dessa begrepp. Finansinspektionen föreslår att begreppet "ledande ställning" åtminstone ska omfatta företagets verkställande direktör, riskchef, chefer för de övriga oberoende kontrollfunktionerna, företagets kreditchef och andra personer som ingår i den verkställande ledningen, enligt 1 kap. 4 § 8 Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2011:1) om ersättningssystem i kreditinstitut, värdepappersbolag och fondbolag med tillstånd för diskretionär portföljförvaltning. Även deras respektive ersättare, och andra personer i motsvarande ställning, ska räknas till personer i "ledande ställning". Tanken är att jävskretsen ska omfatta personer på den högsta nivån i företaget.

Syftet med regleringen är att företaget ska ha fastställda processer och metoder som på ett systematisk och överskådligt sätt identifierar fysiska och juridiska personer som tillhör jävskretsen. Processerna och metoderna ska också minimera risken för att företaget ingår avtal om tjänster på andra villkor än sådana som normalt tillämpas, samt att företaget ingår andra avtal på villkor som inte är affärsmässigt betingade. För att identifiera juridiska personer som omfattas av 8 kap. 5 § 6 LBF kan företagen bland annat löpande genomföra kontroller mot officiella register.

När det gäller frågan om vad som menas med "väsentligt ekonomiskt intresse" i 8 kap. 5 § 6 LBF har det i tillsynen visat sig att företagen tolkar det på olika sätt. Finansinspektionen föreslår en bestämmelse som förtydligar att ett väsentligt ekonomiskt intresse i egenskap av delägare eller medlem kan avse såväl ett direkt som ett indirekt ägande i en juridisk person. Skälet till detta är att även ett indirekt ägande kan innebära ett stort inflytande i företaget.

I enlighet med 2 kap. 3 § föreskriftsförslaget ska företaget ha interna regler med särskilda bestämmelser för krediter till en jävskrets, inklusive vilka personer som omfattas av jävskretsen. De interna reglerna ska därmed även ange när det finns ett väsentligt ekonomiskt intresse.

Av den föreslagna 7 kap. 4 § framgår att ett företag ska ha särskilda processer och metoder för att identifiera och hantera krediter till en jävskrets. Anledningen är att krediter till en jävskrets bör hanteras särskilt noggrant eftersom det finns en risk att andra faktorer än företagets bedömning av återbetalningsförmågan och företagets kreditrisk spelar in när kreditrisker bedöms. För att undvika att jävskretsen inte särbehandlas på bekostnad av företaget, dess kunder eller någon annan, kan företaget exempelvis ha särskilda processer för att följa upp och rapportera när det förekommer avvikelser från företagets interna riktlinjer för kreditrisker.

Av den föreslagna 7 kap. 4 § framgår vidare att företagets processer och metoder ska göra det möjligt att sammanställa företagets krediter till jävskretsen, för såväl enskilda kredittagare som för jävskretsen i dess helhet. Syftet med bestämmelsen är att styrelsen, företagets kontrollfunktioner och Finansinspektionen ska kunna få en god överblick över företagets krediter till en jävskrets.

I enlighet med föreskriftsförslagets 3 kap. 4 § ska företagets största krediter till en jävskrets, samt de krediter till en jävskrets som uppfyller företagets interna regler för förhöjd risk, omprövas individuellt minst en gång per år. Syftet är att företaget löpande ska identifiera, hantera, internt rapportera och kontrollera denna typ av krediter.

Av andra stycket i den föreslagna 7 kap. 4 § framgår att kreditprocessen ska vara organiserad så att ingen person deltar i hanteringen av ett ärende som gäller en närstående, en närståendes företag eller i andra fall när det kan finnas risk för jäv. Finansinspektionen framhåller att detta särskilt gäller kreditgivning till närståendes företag och privatpersoner som ska behandlas och kontrolleras med särskild aktsamhet. Liknande reglering finns i de allmänna råden om kreditriskhantering.

En annan omständighet som framkommit i tillsynen är att uppgifterna i företagets förteckning över de jävskrediter som lämnats varierar. I vissa fall ger förteckningen ingen helhetsbild av krediterna och villkoren för dessa. Finansinspektionen föreslår därför i 7 kap. 5 § en bestämmelse som anger att förteckningen ska ge en god bild av företagets krediter till en jävskrets och vilka uppgifter som ska framgå av förteckningen. Förteckningen ska också vara i ett sådant format att såväl företagets kontrollfunktioner som Finansinspektionen kan få en god bild av företagets krediter till en jävskrets.

4 Förslagets konsekvenser

4.1 Inledning

Mot bakgrund av den centrala betydelse som kreditriskhantering har för både enskilda företag och för den finansiella stabiliteten, anser Finansinspektionen att det behövs bindande regler i form av föreskrifter. Som framgår av avsnitt 1.3 har Finansinspektionen övervägt om det finns andra regleringsalternativ än föreskrifter för att försäkra sig om att företagen effektivt hanterar sina kreditrisker. I avsnitt 1.1 (Målet med regleringen) finns ytterligare motivering av varför Finansinspektionen föreslår att bindande föreskrifter införs.

Finansinspektionen bedömer att den största skillnaden mellan de föreslagna föreskrifterna och de nuvarande allmänna råden om kreditriskhantering är att föreskriftsförslaget innebär en tydligare reglering inom följande områden:

- kreditprovning,
- krediter till en jävskrets,
- krediter med landrisk, och
- krediter i utländsk valuta.

Finansinspektionen redogör nedan för de konsekvenser som regleringen bedöms få för samhället, konsumenterna, företagen och myndigheten själv. Några andra väsentliga konsekvenser än de som redovisas i detta kapitel bedöms regleringen inte få.

De kostnader som redovisas är uppskattningar, vilket innebär att de faktiska kostnaderna för företagen kan komma att avvika. I konsekvensanalysen redovisas kostnadsuppskattningarna i intervaller. Detta eftersom kostnaderna bedöms variera mellan företagen, framför allt beroende på hur omfattande och komplex kreditverksamheten är samt i vilken utsträckning företaget följer de allmänna råden om kreditriskhantering. Finansinspektionens uppfattning är att företagen överlag följer de allmänna råden i hög utsträckning, men att det förekommer avvikelser.

4.2 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

Att företag har en god kreditriskhantering och tar välgrundade beslut gynnar både kredittagaren, företaget och samhället i stort. Mot den bakgrunden och med hänsyn till den stora betydelse som kreditriskhanteringen har – inte bara för de enskilda instituten utan även för samhället och den finansiella stabiliteten i stort – är det motiverat med en mer detaljerad reglering på detta område.

Finansinspektionen bedömer att en effektiv och tydlig kreditriskhantering bidrar till en ökad stabilitet och ett större förtroende för företagen. I förlängningen bedöms det bidra till ett mer välfungerande och stabilt

finansiellt system i Sverige. Att de finansiella företagen är stabila är även en förutsättning för att företagen ska kunna uppfylla sina åtaganden gentemot konsumenterna.

Bestämmelserna om prövning av kredit i en annan valuta än den som kredittagaren har sin huvudsakliga intjäning i, och krav på att kredittagaren ska få adekvat information om riskerna med en sådan kredit, syftar framför allt till att skydda konsumenten från att ta alltför stora valutarisker.

Föreskriftsförslaget innebär tydligare regler för att hantera krediter till en jävskrets. Ändamålet med bestämmelserna är att begränsa situationer där det kan förekomma att företag tar ovidkommande hänsyn till följd av personliga eller ekonomiska förhållanden. Syftet med jävsbestämmelserna är även att se till att ett företag inte använder statligt garanterade medel till jävskretsens egna behov. Exempelvis ska en kredit inte beviljas i sådan omfattning eller på sådana villkor att det finns anledning att befara att kreditgivningsrätten utnyttjas på ett otillbörligt sätt. Både samhället i stort och konsumenterna vill att hanteringen av jävskrediter ska ske med full objektivitet. Bestämmelserna om jävskrediter ska alltså tillgodose såväl aktieägarnas som övrigas intresse av att veta att jävskretsen inte särbehandlas på bankens bekostnad.

De ökade kostnader som de nya reglerna kan innebära för enskilda företag, och som i slutändan kan belasta konsumenterna i form av högre priser, ska ställas mot risken för ökade kreditförluster på grund av brister i kreditriskhanteringen. Finansinspektionen bedömer att de positiva följder som kommer av att föreskrifterna ställer krav på att företagen ska agera på ett ansvarsfullt och långsiktigt sätt, överväger eventuella kostnadsökningar för vissa företag. Ansvarsfulla och långsiktiga företag bidrar till att upprätthålla konsumenternas och samhällets förtroende för företagen.

4.3 Konsekvenser för företagen

4.3.1 Berörda företag

De nya föreskrifterna om hantering av kreditrisker kommer i sin helhet att beröra kreditinstitut, det vill säga bankaktiebolag, sparbanker, medlemsbanker, kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsföreningar. Värdepappersbolag kommer att beröras av delar av föreskrifterna. De nya föreskrifterna ska, till skillnad från de allmänna råden om kreditriskhantering, inte rikta sig till värdepappersinstitut. Detta eftersom värdepappersinstitut omfattar filialer till utländska institut, enligt en definition i LV. Att rikta de nya föreskrifterna till kreditinstitut och värdepappersbolag överensstämmer även med urformningen av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om hantering av operativa risker samt Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2014:5) om informationssäkerhet, it-verksamhet och insättningssystem.

För närvarande handlar det om cirka 90 banker inklusive sparbankerna, 35 kreditmarknadsbolag och 110 värdepappersbolag. Även

kreditmarknadsföreningar berörs. Det finns dock inga sådana föreningar under Finansinspektionens tillsyn för närvarande. I tabellen nedan finns en översikt över berörda företag, hur de benämns i denna promemoria samt hur Finansinspektionen bedömer att de olika företagen påverkas av föreskriftsförslaget. Kostnaderna för företagen beskrivs närmare i följande avsnitt.

Översikt berörda företag			
Företag	Benämning i pm	Antal	Kostnadspåverkan
Storbanker	Stora företag	4	Låg till medel
Övriga banker	Små företag	86	Låg till medel
Kreditmarknadsbolag	Små företag	35	Låg till medel
Värdepappersbolag	Värdepappersbolag	110	Låg alt. minskad

Av de berörda företagen är det framför allt kreditinstitut som har en omfattande kreditverksamhet. De fyra storbankskoncernerna Nordea, Skandinaviska Enskilda Banken (SEB), Svenska Handelsbanken och Swedbank, har mycket omfattande kreditverksamheter och är verksamma på flera marknader. Storbankskoncernerna har en dominerande marknadsandel av kreditgivningen i Sverige, medan övriga kreditinstitut står för i princip resterande kreditgivning. Värdepappersbolagen driver en mycket begränsad kreditgivningsverksamhet.

Som framgår av avsnitt 2.1.1 föreslår Finansinspektionen att värdepappersbolag ska omfattas enbart av de delar som handlar om identifiering och mätning av kreditrisker. Orsaken till detta är att den kreditgivningsverksamhet som värdepappersbolag driver är betydligt mer begränsad än kreditinstitutens verksamhet.

Om ett kreditinstitut driver värdepappersrörelse ska de nya föreskrifterna även tillämpas på den verksamheten. Bakgrunden till detta ställningstagande är densamma som i Finansinspektionens beslutspromemoria med FI Dnr 11-5610, som publicerades i samband med införandet av SRK.

Finansinspektionens generella bedömning är att föreskriftsförslaget kommer att medföra en ökning av både administrativa kostnader, andra engångskostnader och löpande kostnader för företagen. För värdepappersbolag kan dock kostnaderna komma att minska. Kostnaderna bedöms generellt sett vara större för företag med omfattande, gränsöverskridande eller diversifierad kreditverksamhet än för företag som har en mindre omfattande eller homogen kreditportfölj. Kostnadsökningen beror också på i vilken omfattning de befintliga allmänna råden följs. Finansinspektionen har i samband med kostnadsberäkningar av föreskriftsförslagets konsekvenser utgått från att samtliga av de stora företagen följer befintliga allmänna råd och att 90 procent av de små företagen följer dem.

4.3.2 Konsekvenser för små företag

Konsekvenserna för små företag bedöms generellt sett vara mindre än för större företag med omfattande, gränsöverskridande eller diversifierad kreditverksamhet. Konsekvenserna för små företag bedöms bland annat bero på omfattningen av och inriktningen på företagets kreditverksamhet och hur företagets befintliga processer, metoder och system för att hantera kreditrisker ser ut. Finansinspektionen bedömer att små företag överlag har en relativt homogen kreditverksamhet.

Finansinspektionen bedömer att små företag kan få en relativt tyngre kostnadsbörda eftersom vissa av kostnaderna inte nödvändigtvis är lägre bara för att verksamheten är mindre. Ett område där små företag bedöms kunna få relativt större kostnadsökningar är it-området. Kostnaderna för att se över, eventuellt uppdatera och köpa in it-system bedöms variera beroende på kreditverksamhetens omfattning och komplexitet, samt hur modernt och flexibelt företagets befintliga it-system är.

För små företag kan en ökning av arbetsbördan och kostnaderna vara mer påtaglig eftersom resurserna, både de organisatoriska och de finansiella, kan vara begränsade jämfört med hur det ser ut på större företag. En skillnad mellan ett stort och ett litet företag är ofta att mindre företag behöver skaffa den kompetens som reglerna kräver, medan större företag ofta redan har kompetensen inom organisationen. Ett mindre företag kan behöva öka personalstyrkan eller upphandla kompetensen externt. Å andra sidan kan ökningen av arbetsbördan och kostnaderna begränsas av att verksamheten inte är alltför omfattande eller gränsöverskridande.

Trots att en konsekvens av föreskriftsförslaget är en relativt högre kostnadspåverkan för små företag, bedömer Finansinspektionen att regleringen inte får någon större negativ påverkan på konkurrensen. De små företagen träffas i dag av en mängd olika regelverk och föreskriftsförslaget bedöms vara en relativt liten del av det sammanlagda regelverket. Vidare bedömer Finansinspektionen att de ökade kostnaderna som föreskriftsförslaget medför kommer att vara små jämfört med de intäkter som kreditverksamhet genererar för företagen.

4.3.3 Särskild hänsyn till små företag

Finansinspektionen har under reglernas utformning tagit viss hänsyn till små företag. I avsnitt 2.2 redogörs närmare för proportionalitetsprincipen. Finansinspektionen kommer att tillämpa proportionalitetsprincipen vid tillämpningen av föreskrifterna. Det innebär exempelvis att företaget i samband med utformning av processer, metoder, system och interna riktlinjer för kreditriskhantering kan ta hänsyn till verksamhetens art, omfattning och komplexitet.

Finansinspektionen avser även att i sin tillsyn ta hänsyn till det enskilda företags kreditriskverksamhet. Om ett företag exempelvis inte har börjat, eller har för avsikt att börja, lämna krediter eller pantsätta säkerheter i utländsk valuta kommer Finansinspektionen inte att kräva att företaget tar fram processer och metoder för att hantera risker med utlåning för utländsk valuta.

Finansinspektionen har utöver ovanstående inte tagit någon hänsyn till små företag i utformningen av föreskriftsutkastet, eftersom en god hantering av kreditrisker är betydelsefull oavsett företagets storlek.

4.3.4 Konsekvenser för värdepappersbolag

För värdepappersbolag bedöms föreskriftsförslaget medföra små eller inga merkostnader på grund av bolagens ringa kreditverksamhet. För vissa värdepappersbolag kan föreskriftsförslaget till och med medföra minskade kostnader eftersom värdepappersbolag omfattas av samtliga delar av de allmänna råden om kreditriskhantering, medan de endast omfattas av delar av föreskriftsförslaget.

För värdepappersbolag gäller endast bestämmelserna i 3 kap. 1 §, 3 kap. 2 § första stycket 7 och 3 kap. 2 § andra stycket de föreslagna föreskrifterna. Liknande bestämmelser finns i de allmänna råden om kreditriskhantering. Finansinspektionen bedömer att värdepappersbolagen i dag har processer och metoder för att identifiera och mäta kreditrisker.

4.3.5 Kostnader för företagen

Finansinspektionen bedömer att det framför allt är de föreslagna reglerna om kreditprövning och krediter till en jävskrets som kommer att leda till förändringar för företagen. Bakgrunden till detta är att föreskriftsförslaget innebär mer specificerade regler för bland annat kreditprövning och krediter till en jävskrets. I vilken mån företag behöver vidta åtgärder för att anpassa sig till de nya reglerna kommer dock att variera beroende på hur företagets rutiner och processer ser ut i dag.

I följande avsnitt redogör Finansinspektionen för områden som företagen behöver se över och vilka kostnader det kan komma att medföra. Kostnaderna är uppdelade i administrativa kostnader, övriga engångskostnader och löpande kostnader.

4.3.6 Administrativa kostnader

Finansinspektionen bedömer att föreskriftsförslaget kommer att medföra administrativa kostnader i samband med att företaget behöver se över och eventuellt förändra sina interna riktlinjer, processer, system och interna utbildningar.

De regler som gäller krediter med landrisk och krediter i utländsk valuta

kommer framför allt att medföra svagt ökade administrativa kostnader för de företag som har sådana krediter, framför allt storbankerna samt ett par små företag. Finansinspektionen bedömer att dessa företag redan i dag uppfyller kraven och att förtydligandena i föreskriftsförslaget inte kommer att innebära någon förändrad praxis eller några nämnvärda kostnader.

Reglerna som gäller företagets styrning och ansvar samt identifiering och mätning av kreditrisker, kan för vissa företag medföra ökade kostnader. Finansinspektionen bedömer att berörda företag kommer att behöva gå igenom kreditprocessen, kreditriskhanteringen, interna riktlinjer och andra delar av verksamheten för att kartlägga vilka förändringar som är nödvändiga för att säkerställa att de följer de nya bestämmelserna. Föreskriftsförslaget väntas inte medföra behov av någon ytterligare rapportering till Finansinspektionen.

Företagen behöver se över att beslutade riskaptiter och riskstrategier för kreditrisker uppfyller de nya kraven. Finansinspektionen bedömer att merparten av de berörda företagen redan uppfyller kraven då liknande regler finns i de allmänna råden om kreditriskhantering. Kostnaderna för översynen bedöms vara begränsade och främst drabba de företag som i dag inte följer de allmänna råden. Finansinspektionen bedömer att det tar 5–20 timmar att se över riskaptiten och riskstrategin för kreditrisker. Kostnaden bedöms bland annat variera beroende på kreditverksamhetens omfattning och komplexitet. Finansinspektionen bedömer att översynen kan genomföras utan att externa resurser behöver användas. Timkostnaden har uppskattats till 1 300 kronor, vilket medför att kostnaden för ett företag att se över och eventuellt förändra riskaptiten och riskstrategin för kreditrisker bedöms uppgå till mellan 6 500 till 26 000 kronor.

Företagen behöver se över delar av sina interna regler för hantering av kreditrisker. Finansinspektionen bedömer att företagens interna regler i hög utsträckning redan omfattar de krav som har förtydligats eller lagts till, men att ändringarna kan innebära omformuleringar eller tillägg i reglerna i varierande grad. Finansinspektionen bedömer att det tar 20–40 timmar att se över och eventuellt uppdatera interna regler. Anledningen till att intervallet är så stort är att omfattningen och utformningen av företagens interna regler för att hantera kreditrisker skiljer sig åt beroende på hur omfattande och komplex kreditverksamheten är. Finansinspektionen bedömer att översynen kan genomföras utan att externa resurser behöver användas. Timkostnaden har uppskattats till 1 300 kronor, vilket gör att kostnaden för ett företag att uppdatera eller utveckla interna regler bedöms uppgå till mellan 26 000 och 52 000 kronor. Kostnaden bedöms bland annat bero på omfattningen av interna regler.

Företagen kan behöva förändra kreditprocessen något för att uppfylla de föreslagna kraven på kreditriskhantering, kreditprövning och krediter med förhöjd risk. I vilken mån företagen kommer att behöva förändra rutiner och processer beror bland annat på hur de allmänna råden om kreditriskhantering följs och på omfattningen av och inriktningen på den kreditverksamhet som

drivs. Finansinspektionen bedömer att det i genomsnitt tar 10–80 timmar att se över och eventuellt förändra delar av kreditprocessen. Anledningen till att intervallet är så stort är att olika företags kreditprocess skiljer sig åt beroende på kreditverksamhetens omfattning och komplexitet. Finansinspektionen bedömer att översynen för de flesta företag kan genomföras utan att externa resurser behöver användas. Timkostnaden har uppskattats till 1 300 kronor, vilket gör att kostnaden för ett företag att förändra kreditprocessen bedöms uppgå till mellan 13 000 och 104 000 kronor.

Finansinspektionen bedömer att engångskostnader kommer att uppstå eftersom företagen behöver se över och eventuellt förändra metoder, processer och it-system för att löpande kunna identifiera, mäta, internt rapportera och kontrollera kreditrisker på olika nivåer i företaget och ur olika perspektiv. Hur stora kostnaderna blir beror på kreditverksamhetens omfattning och komplexitet samt vilka metoder, processer och system företaget har. Kostnaderna bedöms kunna bli högre om företagen har en diversifierad kreditverksamhet, exempelvis med verksamhet i flera länder och där kreditrisker uppstår i många olika produkter. Finansinspektionen bedömer att det tar 4–40 timmar att se över och eventuellt uppdatera ett företags it-system. Finansinspektionen bedömer att översynen kan komma att genomföras både med interna och externa resurser. Timkostnaden har uppskattats till 1 300 kronor, vilket gör att kostnaden för ett företag bedöms uppgå till mellan 5 200 och 52 000 kronor.

Föreskriftsförslaget innehåller regler om hantering av krediter till en jävskrets. Finansinspektionen bedömer att företag i stor utsträckning redan har de processer som behövs för att uppfylla de övergripande reglerna som finns i 8 kap. 5 § LBF. Det finns dock olika tolkningar av jävskretsens omfattning, av vad som avses med väsentligt ekonomiskt intresse och av vad en jävsförteckning ska innehålla. Därför innehåller föreskriftsförslaget mer specificerade regler om hantering av jävskrediter. Följaktligen bedömer Finansinspektionen att företagen kan behöva anpassa interna regler, processer och metoder på detta område. Kostnaderna för att göra detta bedöms sammantaget vara obetydliga för företagen. Finansinspektionen bedömer att det tar 10–20 timmar att se över och uppdatera processer och rutiner för krediter till en jävskrets. Timkostnaden har uppskattats till 1 300 kronor, vilket gör att kostnaden för ett företag bedöms bli mellan 13 000 och 26 000 kronor beroende på hur företagets befintliga interna regler, processer och metoder är utformade.

De delar i föreskriftsförslaget som berör sund riskkultur för kreditrisker har utformats i linje med bestämmelserna i de allmänna råden om kreditriskhantering. Kostnaderna uppskattas bli försumbara då merparten av de berörda företagen bedöms följa de allmänna råden i dessa delar.

Administrationskostnaderna för företagen uppskattas av Finansinspektionen bli som mest 260 000 kronor per företag. De totala administrationskostnaderna för samtliga företag bedöms uppgå till mellan 8,0 och 12,0 miljoner kronor.

Kostnaderna kommer framför allt att bäras av kreditinstituten (125 stycken), eftersom föreskriftsförslaget bedöms medföra mycket begränsade kostnader för värdepappersbolagen. Engångskostnaden uppskattas bli lägre för mindre kreditinstitut, men kan ändå innebära en större börda i förhållande till företagets omsättning.

4.3.7 Övriga engångskostnader

Förutom administrativa kostnader bedömer FI att föreskriftsförslaget kan medföra ökade engångskostnader i samband med inköp av it-system, konsultkostnader, personalkostnader och genomförande av utbildningar.

Finansinspektionen bedömer att vissa företag kan behöva anlita konsulter, öka sina personalkostnader eller genomföra utbildningar till följd av de nya föreskrifterna. Finansinspektionen bedömer att detta arbete tar någonstans mellan 0–20 timmar och att det skulle kosta mellan 0 och 100 000 kronor beroende på företagets storlek, kreditverksamhetens omfattning och komplexitet. De totala övriga engångskostnaderna för samtliga företag uppskattas till mellan 1,0 och 1,4 miljoner kronor. Dessa kostnader bedöms framför allt få bäras av de små företagen.

Övriga engångskostnader bedöms bli högre om företagen behöver uppdatera eller på sikt byta ut sina it-system. Finansinspektionen bedömer att merparten (över 90 procent) av företagen har system som klarar av att identifiera och mäta kreditrisker ur olika perspektiv. Finansinspektionen har inte uppskattat eventuella engångskostnader för it-system, eftersom kostnaderna varierar beroende på systemens komplexitet och omfattning. En investering i it-system medför också andra svårskattade kostnader som till exempel utvecklings- och konsultkostnader.

Finansinspektionen bedömer att föreskriftsförslaget inte kommer att få några större verksamhetsmässiga konsekvenser. Bakgrunden till detta antagande är att företagen redan har processer, metoder och system för kreditriskhantering och att förslaget innebär mindre justeringar i relation till företagets samtliga delar av kreditriskhanteringen.

4.3.8 Löpande kostnader

I föreskriftsförslaget finns krav på att ett beslut om att förändra ett företags riskkapital ska föregås av en skriftlig analys och att effekterna av en genomförd förändring av riskkapitalen ska följas upp och utvärderas. Finansinspektionens uppskattning är att det tar 4–80 timmar varje gång som företaget förändrar sin riskkapital. Antalet timmar beror på hur ofta ett företag förändrar sin riskkapital, förändringens omfattning samt om företaget har etablerade rutiner och processer för att förändring av riskkapitalen för kreditrisker. Finansinspektionen bedömer att det tar 4–80 timmar att se över och uppdatera processer och rutiner för att följa upp och utvärdera en förändrad riskkapital. Timkostnaden har uppskattats till 1 300 kronor, vilket gör att kostnaden för ett företag blir mellan

5 200 och 104 000 kronor per år.

Finansinspektionen bedömer att de löpande kostnaderna huvudsakligen kommer att bero på utökade personal- och it-resurser, inklusive konsulttjänster. Finansinspektionen har svårt att uppskatta kostnaderna då de beror på flera faktorer, bland annat hur företagens it-system och övriga resurser ser ut i dag. Finansinspektionen uppskattar att de löpande kostnaderna för it-system kommer att öka med mellan 27 000 kronor och 1,4 miljoner kronor per år. Kostnaden bedöms bero på kreditverksamhetens omfattning och komplexitet, samt hur modernt och flexibelt företagets befintliga it-system är.

Finansinspektionen uppskattar att kostnaden för att anställa personal med kreditkompetens blir i genomsnitt 80 000 kronor per person och månad. Finansinspektionen bedömer att merparten av kreditinstituten i hög utsträckning följer de allmänna råden om kreditriskhantering och har den personal med kreditkompetens som behövs för att uppfylla det nya regelverket. Finansinspektionen har i beräkningarna antagit att en femtedel av kreditinstituten, framför allt de mindre, behöver utöka sina personalresurser. Finansinspektionens uppskattning är att personalkostnaderna för dessa bolag kommer öka med upp till 960 000 kronor per år.

De totala löpande kostnaderna bedöms bli mellan 45 240 kronor och 2,4 miljoner kronor per år. Den ökade nivån av löpande kostnader för samtliga företag bedöms uppgå till mellan 27,3 och 40,9 miljoner kronor per år, varav personalkostnaderna bedöms ligga på 24,0 miljoner kronor per år (80 000 kronor x 1/5 x 125 x 12).

4.3.9 Konsekvenser för konkurrensen

Mindre företag drabbas ofta hårdare av ny reglering eftersom en relativt sett större andel av dessa företags resurser måste användas till att följa reglerna. Mindre företag saknar också i större utsträckning själva den kompetens som behövs enligt regelverken och kan behöva anlita konsulter.

Trots att kostnadspåverkan varierar mellan olika företag bedömer Finansinspektionen att regleringen inte får någon större negativ påverkan på konkurrensen. De berörda företagen träffas i dag av en mängd olika regelverk och föreskriftsförslaget bedöms vara en relativt liten del av det sammanlagda regelverket. Vidare bedömer Finansinspektionen att de ökade kostnader som föreskriftsförslaget medför för de små och stora företagen bedöms vara små jämfört med de intäkter som kreditverksamhet genererar för företagen.

I de nya föreskrifterna finns i vissa bestämmelser en möjlighet för företagen att beakta sin verksamhets art, omfattning och komplexitet när de anpassar sig till regelverket. Exempel på detta är möjligheten för företag att anpassa sina processer, metoder, system och interna riktlinjer till verksamhetens art, omfattning och komplexitet. Samtidigt som reglerna innebär krav på företaget, ger denna proportionalitetsprincip ett visst utrymme för att tillämpa en regel

utifrån sina egna förutsättningar. Därmed ges möjlighet till skillnader mellan företagen och att risken för att mindre företag drabbas hårdare minskar.

Det ska också framhållas att en viss konkurrensobalans kan uppstå i och med att filialer till utländska kreditinstitut inte omfattas av de föreslagna föreskrifterna. Finansinspektionen saknar bemyndigande att föreskriva om regler för hantering av kreditrisker för dessa filialer. I dag finns det 28 filialer till utländska kreditinstitut i Sverige. De utländska kreditinstituten omfattas av tillsynskrav i sina respektive hemländer.

4.4 Konsekvenser för Finansinspektionen

För Finansinspektionen innebär de nya föreskrifterna en tydligare kravbild, vilket gör tillsynen effektivare. Genom att införa specificerade föreskrifter som är bindande kommer förutsättningarna för Finansinspektionens tillsyn att förtydligas, exempelvis när det gäller kreditprovning och krediter till en jävskrets.

Eftersom föreskriftsförslaget i huvudsak är i linje med de allmänna råden om kreditriskhantering bedömer Finansinspektionen att de nya reglerna inte motiverar några ökade kostnader för myndigheten i form av utökad tillsyn eller resursbehov.